

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A**

686

VITENDO VYA KUJIFUNZA KISWAHILI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka : 2012

MAELEKEZO.

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B** na **C**.
2. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (Alama 40)

1. **Taja na eleza kwa kifupi mbinu nne zinazoweza kutumika kumfundisha mtoto kuelewa maana ya maneno mapya katika Kiswahili.**

Kutumia picha: Picha zinazohusiana na maneno mapya husaidia mtoto kuona dhana ya neno kwa urahisi. Kwa mfano, picha ya kuku inasaidia kuelewa neno "kuku".

Kutumia vitendo: Watoto hujifunza vizuri wakati maneno yanaoneshwa kwa vitendo. Kwa mfano, kuigiza kitendo cha kuruka kunasaidia kuelewa neno "kuruka".

Kusikiliza hadithi: Hadithi zinazohusisha maneno mapya hutoa muktadha wa maneno hayo na kusaidia watoto kuelewa jinsi yanavyotumika.

Kurudia na kujibu maswali: Kujibu maswali kuhusu maneno mapya kunasaidia mtoto kuunganishwa na dhana ya neno na kuhakikisha uelewa wa kina.

2. **Fafanua kwa kifupi faida nne za kutumia mbinu ya maswali na majibu katika ufundishaji wa Kiswahili kwa watoto wadogo.**

Kuongeza ushirikiano: Watoto wanashirikiana kwa kujibu maswali, jambo linaloongeza ushiriki wa darasani.

Kuboresha uelewa: Maswali husaidia mtoto kuelewa dhana ya maneno mapya kwa kufanya kazi ya kiakili.

Kuimarisha kumbukumbu: Kurudia kujibu maswali kunasaidia kuhifadhi maneno mapya akilini.

Kukuza mtazamo wa kufikiri: Mbinu hii inawapa watoto nafasi ya kufikiria, kutafakari, na kutoa majibu yenye mantiki.

3. **Eleza kwa kifupi hatua nne za kumfundisha mtoto kusoma neno "kuku" kwa kutumia mbinu ya picha.**

Onyesha picha ya kuku: Picha inasaidia kutoa muktadha wa dhana ya neno.

Elezea herufi na sauti zake: Mwalimu huelezea kila herufi kwa sauti sahihi ("k", "u", "k", "u").

Waulize mtoto kurudia: Kurudia neno sambamba na kuona picha husaidia kumbukumbu ya dhana na neno.

Kurudia mara kadhaa: Mazoezi ya kurudia maneno husaidia mtoto kuelewa na kusoma neno kwa uhakika.

4. Taja na eleza kwa kifupi mbinu nne zinazoweza kutumika kumfundisha mtoto kuandika herufi "u" kwa kutumia mifano.

Onyesha mfano wa herufi: Mwalimu anatoa mfano unaoeleza umbo na mstari wa herufi.

Elezea mwendo wa mkono: Kuelezea hatua kwa hatua jinsi ya kuchora herufi "u".

Kuiga mfano: Mtoto anafuata mwendo wa mwalimu hatua kwa hatua.

Kurudia mazoezi: Kurudia kuchora herufi kunasaidia kumbukumbu na ustadi wa kuandika.

5. Fafanua kwa kifupi faida nne za kutumia mbinu ya michezo katika ufundishaji wa Kiswahili kwa watoto wadogo.

Kuongeza motisha: Michezo hufanya masomo ya Kiswahili kuwa ya kufurahisha.

Kuboresha kumbukumbu: Vitendo vinavyohusiana na michezo husaidia mtoto kukumbuka maneno na dhana.

Kuendeleza stadi za kijamii: Watoto wanashirikiana, kujifunza kushirikiana na kuheshimiana mawazo ya wenzake.

Kuongeza ujasiri: Michezo husaidia watoto kushiriki masomo bila woga au hofu.

6. Eleza kwa kifupi jinsi mazingira ya shuleni yanavyoweza kuchangia katika kujifunza Kiswahili kwa mtoto.

Uwepo wa vitabu na zana za kufundishia: Hii huongeza fursa ya mtoto kujifunza maneno mapya.

Mazungumzo na mwalimu: Mwalimu anapowaeleza watoto maneno mapya kwa uwazi, watoto huelewa maana yake.

Ushirikiano na wenzake: Watoto wanaposhirikiana wanajifunza maneno mapya.

Shughuli za darasa zinazohusiana na lugha: Michezo, majadiliano, na maonesho husaidia kuelewa na kutumia Kiswahili.

7. Taja na eleza kwa kifupi mbinu nne zinazoweza kutumika kumfundisha mtoto kutamka maneno yenye silabi tatu.

Kusema neno kwa uwazi: Mwalimu anasema neno kwa uwiano wa silabi tatu ili mtoto ajuwe jinsi ya kutamka.

Kurudia neno: Watoto hurudia maneno kwa usahihi, jambo linaloongeza kumbukumbu.

Vitendo vinavyohusiana na maneno: Kuigiza vitendo vinavyohusiana na neno kunasaidia kumfanya mtoto kuelewa dhana.

Mashindano madogo ya maneno: Watoto wanashindana kutamka maneno kwa usahihi, jambo linaloongeza motisha na burudani.

8. Fafanua kwa kifupi faida nne za kutumia vifaa vya kufundishia katika ufundishaji wa Kiswahili kwa watoto wadogo.

Kuongeza uelewa: Vifaa husaidia kuelezea dhana za maneno na herufi kwa urahisi.

Kuboresha kumbukumbu: Watoto wanakumbuka maneno vyema wanapovitumia vifaa.

Kuongeza motisha: Vifaa vinavyovutia hufanya masomo ya Kiswahili kuwa ya kuvutia.

Kuongeza ushirikiano: Vifaa vinasaidia watoto kushirikiana katika mazoezi ya kufundishana.

9. Eleza kwa kifupi hatua nne za kumfundisha mtoto kuandika maneno ya Kiswahili kwa kutumia mbinu ya mfano.

Onyesha mfano wa neno: Mwalimu anatoa mfano wa neno sahihi.

Elezea mwendo sahihi wa mkono: Hatua kwa hatua, mwalimu anafafanua jinsi ya kuandika herufi.

Kurudia kuandika: Mazoezi ya kurudia husaidia mtoto kupata ustadi.

Kurekebisha makosa kwa upole: Mwalimu anasaidia kurekebisha makosa bila kumkasirisha mtoto.

10. Taja na eleza kwa kifupi mbinu nne zinazoweza kutumika kumfundisha mtoto kuelewa maana ya maneno mapya katika Kiswahili.

Kutumia vitendo: Kuonyesha kitendo kinachohusiana na neno.

Kutumia picha: Picha hutoa muktadha wa dhana ya neno.

Hadithi: Maneno mapya yamewekwa katika hadithi ili kutoa muktadha.

Kurudia maneno na maswali: Watoto hufundishwa maneno kupitia mazoezi ya kurudia na kujibu.

SEHEMU B (Alama 30)

11. Eleza kwa kina changamoto tano zinazoweza kutokea wakati wa kumfundisha mtoto Kiswahili kama lugha ya pili.

Ukosefu wa msamiati wa Kiswahili: Watoto hawawezi kuelewa baadhi ya maneno mapya.

Ukosefu wa vifaa vya kufundishia: Kutokuwepo kwa vitabu, picha au zana kunafanya somo kuwa gumu.

Kutumia lugha ya nyumbani mara nyingi: Mtoto anaweza kuchanganya Kiswahili na lugha ya familia, jambo linalosababisha mkanganyiko.

Ukosefu wa motisha: Watoto wasio na motisha hawashiriki kikamilifu darasani.

Changamoto za kijamii: Baadhi ya watoto hawashiriki au familia haziungi mkono ujifunzaji wa Kiswahili.

12. Fafanua kwa kina hatua tano za kufundisha mtoto kusoma neno "paka" kwa kutumia mbinu ya picha.

Onyesha picha ya paka: Picha husaidia kuelewa neno.

Elezea herufi na sauti zake: Kueleza "p", "a", "k", "a" kwa uwazi.

Waulize mtoto kurudia: Kurudia maneno sambamba na kuona picha husaidia kumbukumbu.

Tumia vitendo vinavyohusiana na paka: Kuiga mwendo au tabia ya paka kunasaidia kumfanya mtoto kuelewa neno.

Kurudia mara kadhaa: Mazoezi ya mara kwa mara husaidia mtoto kusoma kwa usahihi.

13. Eleza kwa kina faida tano za kutumia mbinu ya majadiliano katika ufundishaji wa Kiswahili kwa watoto wadogo.

Kuongeza uelewa wa maneno: Watoto wanashirikiana kuelewa dhana za maneno.

Kukuza stadi za kijamii: Watoto wanajifunza kushirikiana na kuheshimiana mawazo ya wenzake.

Kuimarisha hoja: Watoto wanajifunza kuelezea hoja zao kwa uwazi.

Kuongeza motisha: Majadiliano hufanya darasa kuwa la kushirikisha na la kuvutia.

Kuendeleza stadi za lugha za mazungumzo: Watoto wanajifunza kutumia lugha kwa njia ya mazungumzo ya kweli.

SEHEMU C (Alama 30)

14. Fafanua kwa kina hatua tano za kumfundisha mtoto kuandika herufi "k" kwa kutumia mbinu ya mfano.

Onyesha mfano wa herufi "k" kwa kuonyesha mwendo wa mstari.

Elezea mstari wima na mstatili wa upande kwa uwazi.

Wasaidie watoto kuiga mfano hatua kwa hatua.

Wasaidie kurekebisha makosa mara moja bila kumkasirisha mtoto.

Kurudia mazoezi mara kadhaa kuhakikisha kumbukumbu na ustadi.

15. Eleza kwa kina faida tano za kutumia mbinu ya michezo katika ufundishaji wa Kiswahili kwa watoto wadogo.

Kuongeza motisha: Michezo hufanya masomo kuwa ya kufurahisha na kuvutia.

Kuboresha kumbukumbu: Vitendo vinavyohusiana na michezo husaidia watoto kukumbuka maneno na herufi.

Kuendeleza stadi za kijamii: Watoto wanashirikiana na kujifunza kushirikiana.

Kuongeza ujasiri: Watoto wanashiriki masomo bila woga au hofu.

Kuimarisha uelewa: Michezo husaidia kuelewa maana ya maneno kwa kina.

16. Taja na eleza kwa kina hatua tano za kumfundisha mtoto kutamka maneno yenye silabi nne kwa kutumia mbinu ya michezo.

Chagua maneno yenye silabi nne: Maneno kama "ndizi", "simba", au "tembo".

Eleza maneno kwa uwazi: Mwalimu anasema kila silabi kwa uwiano.

Waachie watoto kuigiza vitendo vinavyohusiana na maneno: Hii inasaidia kumbukumbu ya dhana na neno.

Kurudia maneno mara kadhaa kwa furaha: Kurudia kunasaidia mtoto kutamka maneno kwa usahihi.

Kuthibitisha matokeo: Mwalimu anakagua, kurekebisha makosa mara moja, na kuhakikisha mtoto anatumia maneno kwa sahihi.